

Столична община

ОП "Софпроект" ОГП

Общински план за развитие на Столична община за периода 2014-2020 г.

РЕЗЮМЕ

Части I, II, III, IV и V

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ПРОЕКТ!

София,
февруари, 2014 г.

ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА СТОЛИЧНА ОБЩИНА 2014-2020Г.

РЕЗЮМЕ

Нормативните основания за изработване на Общинския план за развитие (ОПР) на Столична община за периода 2014-2020 г. са свързани с изискванията на чл. 9 т. 7 и чл.13 от Закона за регионалното развитие, Правилника за неговото прилагане и Методическите указания за разработване на стратегически документи, одобрени със Заповед на Министъра на регионалното развитие и благоустройството № РД-02-14-2402/22.11.2011г. Пряко основание за изработване на ОПР на СО 2014-2020 е възлагателно писмо до ОП „Софпроект ОГП” от Главния архитект на СО № РА-92-00-543 от 25.10.2012г., във връзка с писмо от Областния управител на област София-град до Кмета на СО, с №0408/88 от 25.09.2012г.

Ангажименти в изработването и реализацията на ОПР имат Общинският съвет и всички структури на общинската администрация. Планът съдържа стратегия и мерки за подобряване на условията и факторите за растеж в различни сектори, които се нуждаят от дълговременна и целенасочена подкрепа. Той създава предпоставки да се прилагат интеграционни подходи в действията на общината и публичните институции, при отчитане на интересите и използване потенциала на частния сектор. Планът надгражда ОПР 2007-2013 на СО с цели и приоритети, гарантиращи съответен принос на Столична община към националните ангажименти по стратегията „Европа 2020”, както и пълно покритие на финансируемите мерки по новия пакет оперативни програми. Той е ориентиран към използване на потенциалите и залага на партньорства, пространствена и времева координация, при концентрация върху ограничен брой подбрани приоритети в условията на глобална криза.

Новият общински план на Столична община се създава преди окончателното приемане на важни документи на национално ниво, като Оперативните програми за 2014-2020 г., чрез финансиране от които се очаква да се реализират значима част от предвижданията му. Независимо от това, той определя рамката за развитие в новия програмен период, като интегрира икономическите, екологичните, социалните и инфраструктурните аспекти на желанието за устойчив и балансиран растеж на територията на общината. Подкрепата на реализацията на целите и приоритетните области на Стратегията „Европа 2020 за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж”, както и определените 11 тематични цели на Общата стратегическа рамка на ЕС за 2014-2020 г., са отправни точки при разработване на ОПР на Столична община. Философията на ОПР се базира на основните акценти на Европейската кохезионна политика и най-важните теми, които имат значение за територията, а именно:

- Икономическо развитие, конкурентоспособност, създаване на работни места и преодоляване на икономическите различия;
- Социално развитие, равнопоставеност и приобщаване на социални групи в уязвимо положение;

- Околна среда - опазване, възстановяване и развитие за преодоляване на дисбаланса в пространственото развитие и в жизнения стандарт;
- Ефективното управление - за подобряване на координацията между институциите и техния капацитет;

ОПР на Столична община за 2014-2020г. отчита заложените цели и приоритети в документите от по-високо йерархично равнище на национално ниво - Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022, Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025, Регионален план за развитие на ЮЗР за 2014-2020г., Стратегията на област София-град 2014-2020г., приета от Областния съвет за развитие на 28.06.2013г., както и всички общински стратегически документи, свързани с пространственото развитие и развитието на транспорта, на социалните услуги и социалното включване, техническата инфраструктура, културата, опазването на околната среда и др.

Териториалният обхват на Столична община и на област София-град съвпада напълно и това налага необходимостта от много добра синхронизация на действията, осъществявани от институциите, провеждащи политиките на регионалното и на местното (общинското) развитие, като също така налага да се обосноват и общи цели и приоритети на Областната стратегия за развитие и в Общинския план за развитие, при разпределяне на съответните отговорности и задачи. В ОПР се представят в по-подробен вид необходимите действия (мерки) за реализацията на формулираните цели и приоритети, които ще бъдат инициирани основно от Столична община и ще бъдат нейна отговорност. И в двата документа се залагат изискванията за интегриран подход в политиките за развитието на отделните сектори. Опитът в това отношение, натрупан през 2007 - 2013г. показва, че при добра координация между институциите и при прилагане на интегрирания подход се създават възможности за реализация на заложените в ОСР и в ОПР цели и приоритети и по-ефективно да се усвояват финансовите ресурси, в т.ч. и тези от Европейските фондове (реализирани чрез националните Оперативни програми).

Глобално предизвикателство, пред което са изправени градовете и техните обществени и политически лидери, е да се работи едновременно в две времеви рамки: в отговор на растящите краткосрочни напрежения и натиск, с ограниченията на един мандат, но и същевременно - подготвяйки необходимото за устойчивото развитие в дългосрочен план. Базов документ с дългосрочен характер, който предопределя политиката в пространственото развитие на Столична община и за плановия период 2014-2020 г., е приетият през 2009 г. "Общ устройствен план на Столична община и гр. София" с хоризонт на действие 2030г. Този документ съдържа в себе си устройствените изисквания и предпоставки за използване на териториалните и инвестиционни ресурси на Столична община за целите на комплексното балансирано и устойчиво развитие и позиционирането на София в мрежата на големите европейски градски центрове. В ОУП на Столична община са заложили общите насоки и пространствени направления за развитие на територията, в т.ч. далекоперспективно, очертана е зоната на активно влияние на Столицата с нейните функционални връзки с населените места в и извън административните граници на общината, при ежедневен трансфер на хора, стоки и услуги, определени са центровете за различни видове активности и др. Стратегическите проучвания и насоки, устройствените правила и системата от програми за

прилагане на ОУП също така определят етапите на развитие и краткосрочните и средносрочни мерки и дейности, които се залагат в ОПР 2014-2020.

През следващия програмен период на територията на гр. София ще действа приетият през 2013г. от Общинския съвет на Столична община Интегриран план за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) на София 2014-2020г. Той е нов по вид оперативен план за пространствено развитие с подчертано инвестиционен характер - обособен съгласно ЗРР като самостоятелен документ, с одобрена собствена програма и бюджет, но по същество е много важна съставна част от общинския план за развитие за същия период. За реализация на предвидените проекти в неговите основни зони за въздействие ще бъдат насочени повечето от средствата, определени за Столична община от Европейските фондове чрез Оперативна програма „Региони в растеж” и другите оперативни програми. Освободените по този начин собствени средства от общинския бюджет ще се насочат към проектите от ОПР в останалите части на общината. Части от ИПГВР - „анализ”, „индикатори за наблюдение и оценка” и др., са използвани директно в ОПР, тъй като се отнасят до същия териториален и времеви обхват и в голяма степен припокриват изискванията за двата плана.

ОПР е стратегически оперативен инструмент за провеждане на устройствена политика и координация на секторните политики, както и за планиране на финансовите ресурси на Столична община. Той интегрира и ще подкрепи реализацията, особено на пространствената и инвестиционната им част, на редица секторни стратегии и програми с предвидено действие в новия програмен период, които са в процес на изработване и приети от СОС. Такива документи, представляващи обособени части на ОПР, са :

- Стратегия за развитие на инженерната инфраструктура на СО по части ВиК и корекции на речните корита за периода 2008 – 2020г.;
- План за действие за устойчиво енергийно развитие на Столичната община 2012-2020г.;
- Стратегия за развитие на културата в София 2013 – 2020;
- Стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта - 2012-2020г.;
- Програма за управление на околната среда на СО 2010-2020;
- Стратегия за дългосрочно управление на битовите отпадъци на Столична община (актуализация, програма);
- Стратегия за превенция на социалното изключване на територията на град София (2011 – 2015 г.; актуализация);
- Стратегия за изграждане на интегрирана информационна система на Столична община (ИИССО) 2009 - 2014 г. ; (актуализация)
- Стратегия за използване на потенциала от хидротермални ресурси (минерални води) на територията на Столична община до 2020г. (актуализирана 2011г.);
- Стратегия за развитие на системата на образованието в Столична община до 2015 (актуализация);
- Стратегия за развитие на София като туристическа дестинация до 2020г. (в процес на изработване) и др.;

Общинският план за развитие на Столична община 2014-2020 г. е структуриран в няколко модула.

Първият модул съдържа анализ на икономическото и социалното развитие на общината. Аналитичният раздел е финализиран с анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи (SWOT анализ);

Вторият модул съдържа визия и обосновки на стратегическа рамка за развитие на Столична община за периода 2014-2020 г. Тя определя цели на развитието, приоритети, специфични цели и основни мерки, на които се подчинява третият модул. В съдържателно отношение тя е насочена към актуалните проблеми и нужди на Столична община и се базира на възможностите на местния потенциал и на разполагаемите ресурси за реализирането на целите и приоритетите за развитие на общината;

Третият модул включва обща оценка на необходимите ресурси (финансови, човешки, организационни и др.) за реализация на плана, системата от индикатори за организиране на наблюдението, оценката и актуализацията на плана; описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност и графично илюстрира групирането на проектите върху територията на общината.

Аналитичната част на състоянието и развитието на териториалния социално-икономически и инфраструктурен комплекс на Столична община, обхваща периода 2007-2011/12 год., и се базира на официална статистическа и оперативна информация, която бе възможно да бъде осигурена.

В периода на реализация на ОПР на Столична община 2007 -2013г. се прояви влиянието на фактори със задържащ характер, които оказаха своето влияние върху местното развитие. Последниците от световната икономическа криза, започнала през 2007-2008 г., се отразиха негативно както на цялата страна, така и на общината. Икономическият потенциал и възможностите за използване на наличните ресурси, както и предприетите управленски решения оказаха влияние за относително по-слабото проявление на икономическата криза в Столична община. За разглеждания период спадът в икономическото развитие и в размера на чуждестранните инвестиции е с много по-ниски стойности от съответните за останалите големи градове и региони в страната. Равнището на безработица е повече от два пъти по-ниско от средното за страната. На територията на Столична община през анализирания период са реализирани и значими инвестиционни проекти.

Стратегическите цели и приоритетите на Плана са насочени към изграждане на по-интелигентна и конкурентоспособна икономика, на приобщаващо общество с висока степен на заетост и ниско равнище на безработица, перманентно внимание към проблемите на лицата в неравностойно положение и грижи за опазване на околната среда.

ОПР на Столична община 2014-2020 г. се разработва за период, в който се очакват сериозни промени в страната, свързани с преодоляването на ефектите от финансовата и икономическа криза, задълбочаване на глобализационните предизвикателства и необходимостта от по-успешно провеждане на политиката на сближаване. Това са предизвикателства за развитието и на Столична община, която ще продължи да изпълнява ролята на добре развита териториална общност с модерен социално-икономически и инфраструктурен комплекс.

Целевият и проблемен анализ систематизира и обобщава най-важните постановки от съществуващите стратегически документи за развитие на страната, региона, областта, общината и столичния град. Той проследява съществуващото състояние на средата и тенденциите в развитието на градските територии, природните и антропогенни компоненти, социалните общности, икономическите и технологичните системи в гр.София. Анализирани са факторите, които са довели до съществуващото състояние, и натрупването на проблеми в определени територии. Направените изводи са изходна позиция за определяне и насочване на необходимите мерки и проекти.

От стратегическите фактори и условия, влияещи върху развитието на града до 2020 г., с голямо значение са неговото разположение в страната и региона, връзките с мрежата от урбанистични центрове в Европа, преминаващите транспортни коридори, демографските и технологичните промени. Идентифицираните ограничители на развитието на София в международен план като периферно местоположение по отношение на Европейското ядро, малък размер на пазарите, близост до преходни и кризисни икономики, ниска иновативност на производството, ниска атрактивност на средите, включително за бизнес и услуги, и др. следва да бъдат компенсирани чрез целенасочени управленски въздействия. развитието на Софийската агломерация като функционален район с разширен пазар на труда, би позволило на Столицата да повиши определената ѝ към момента четвърта категория на Метрополен европейски район за растеж.

Селищната мрежа на СО е формирана от 38 населени места, от които четири града – София, Баня, Нови Искър и Бухово. По редица показатели Столична община и гр. София заемат водещо място в националната територия. Разположена на територия само 1,2% от тази на страната, в нея е концентрирано 17.5% от цялото население на България. Делът на населението на СО от общото на страната прогресивно нараства, бележейки дисбаланс както на национално ниво, като през 2001 г. е 13,8%, и на общинско ниво: съотношението гр.София – околорадски район е 93%:7%.Общината е с най-голяма средна гъстотата на населението - 960 д/км²., или около 15 пъти по-висока от средната гъстота в страната - 66,3 души/км². СО е и с най- голям брой високообразовано население - тук 36.8% са с висше образование (около два пъти по-високо от средния дял за страната), а лицата със средно образование са 44.9%. По данни на НСИ в периода 2001 - 2011 г. с най-голямо нарастване са район Студентски (21 593 д.) и Витоша (18 514 д.). Средният брой членове в домакинство е 2,2 човека, при 2,4 за страната. Населението в икономически най-активната възраст от 15-64 навършени години в СО е 930 723 д. или 72,1% от общото население, (средно за страната 68,1%), като с най-висок дял са райони Младост и Изгрев. Делът на безработните от икономически активните лица е най-висок в район Кремиковци (13,6%) и най-нисък в Изгрев (6,0%). През 2011 г. 609 922 д. са заетите на възраст от 15-64 г. Структурата на заетостта по икономически сектори в общинската икономика е с характеристики, присъщи на развитите икономики – висок относителен дял на заетите в сектора на услугите - 77,0%, по-нисък в индустриалния сектор - 22,4% и символичен - 0,06% в аграрния сектор.

СО продължава да е най-добре развитата община в страната, а град София - най-големият икономически център, основен двигател в развитието на

общината и региона и най-привлекателната територия за инвестиции, привличаща над 60% от ПЧИ в страната. През 2009 г. те достигат 12 545,6 хил.евро, но в следващите години в резултат на кризата бележат намаление и през 2011 г. са 11 586,6 хил. евро. Произведеният брутен вътрешен продукт (БВП) в Столична община в периода 2007 – 2010 г. нараства от 22 148 млн.лв. до 28 320 млн.лв. През 2010 г. той е 40,2% от БВП на страната; БВП на човек от населението в Столична община е над два пъти по-висок от средния за страната; Брутената добавена стойност в Столична община през 2010 г. е 24 386 млн.лв., или 40% от тази на страната;

Според Глобалния индекс на конкурентоспособност България изостава в развитието на базисната си инфраструктура. България е сред страните с най-ниски показатели за иновативност. Високотехнологичните производства и икономически дейности, базирани на знанията, са слабо развити. Износът формира 58% от БВП (2010 г.), но едва 3% е дялът на високотехнологичния износ (при средно за ЕС 16%). Страната е с най-неблагоприятна структура на разходи за НИРД, инвестирайки 0.4-0.5% от БВП (за ЕС 1.85%). На фона на общото развитие на НИРД в страната, София е основен център на научните изследвания. В Столицата е съсредоточен около 60% от персонала, зает с НИРД в България, реализират се 80% от общите разходи за НИРД в страната. Развитието на икономиката на знанието е основен приоритет за София.

Анализът на развитието на бюджетните услуги в периода 2007-2012 г. показва, че редица цели са успешно осъществени, между които финансовата децентрализация в образованието и въвеждане на делегирани бюджети, акредитацията на лечебните заведения и подобряване финансирането на болничната помощ, интеграцията на лицата в неравностойно положение и др. Изградената инфраструктура на предучилищното обучение на територията на СО включва общо 238 обекта, но съществува проблем с обхвата на децата. Мрежата от общообразователни училища в СО през учебната 2010/2011 година обхваща 236 училища, покриващи целия град. Инфраструктура на общото образование не е изградена в кварталите „Малинова долина“ и „Манастирски ливади“. В София се намират 20 от общо 44 акредитирани университети и висши училища. През учебната 2010/2011 година се обучават 104 869 студенти, което е 41% от всички студенти в България. Обособени се две зони с концентрация на ВУЗ - ЦГЧ и Студентски град.

Политиката по здравеопазване е насочена към подобряване организацията на лечебната дейност в държавните, общинските и частните лечебни заведения, рационално използване на финансовите и материалните

ресурси, профилактика на социално значими заболявания и др. През 2010 г. на територията на града са функционирали 36 ДКЦ. Броят на медицинските центрове е 92, на стоматологичните 19, на медико-стоматологичните 15. Стоматологичните практики на територията на града са 1198. Териториалната организация на ДКЦ показва равномерно разпределение в гр. София. През последните 10 години броят на болничните здравни заведения (заедно със специализираните центрове) в СО нараства от 43 на 54 бр., от които на територията на града 51бр. След 2000г. влязоха в експлоатация 18 нови частни болнични заведения. В райони Банкя, Кремиковци, Нови Искър и Панчарево са разположени специализирани болници за рехабилитация и

долекуване, общински и държавни. Разпределението на останалите болници е неравномерно на територията на София. Без болнични заведения са райони Връбница, Надежда и Искър.

Основните акценти в сферата на културата са свързани с поддържането, разширяването и промотирането на дейностите, които имат отношение към културните функции на Столицата. Развит е пълният спектър от дейности - театрална, музейна, кино, библиотечна, изобразителни изкуства, комплексна читалищна. Реализират се елитарни и масови културни дейности. Броят на театрите нараства в резултат на частна инициатива. От общо 21 театри, (в т.ч. и частни) 16 са на територията на район Средец и 5 в Оборище. Броят на кинотеатрите е намалял повече от 3 пъти, но поради изградените 9 модерни кинокомплекси броят на местата в кината е намалял незначително. Музейната дейност се осъществява в 30 музея, от които 22 специализирани, сред които са и националните.

В София са съсредоточени и основните елементи на националната спортна база - стадиони, спортни зали, покрити и открити басейни, гребна база и др. за високо спортно майсторство и за професионални спортове, с ограничен достъп. Спортната база с широк достъп е тази в свободни пространства в градските жилищни структури. Физическото състояние на базата в 40% от случаите е лошо или незадоволително. Твърде незадоволително е наличието и състоянието на спортната база на училищата, особено в централните части на София. Съществуват диспропорции между наличната и необходима спортна база.

Провежданата политика за предоставяне на услуги за лица и групи в неравностойно положение е базирана на осъзнатата необходимост от интеграция на уязвимите лица и групи.

По отношение на обществения ред и сигурност в СО, се анализират районите с концентрация на престъпни дейности и социални напрежения, създаващи негативна визия и нуждаещи се от специални мерки.

Административното обслужване се реализира в обекти на централни органи на властта (законодателна и изпълнителна) и на местната власт. Инфраструктурата на централните органи на властта е с представителен характер и е разположена основно в ЦГЧ. Местната власт обхваща общинския съвет, централната и районните общински администрации на СО. Службите на СО са разпръснати териториално, а все още не функционира единна информационна система.

Търговията е най-динамично развиващата се дейност, в резултат на частната инициатива. През последните две десетилетия са изградени структуроопределящи търговски обекти, формиращи нови центрове. Към 2010 г. броят на структуроопределящите търговски обекти е 134 с 684 000.м² търговска площ и продължава да расте. Най-голямото тържище е „Търговски център Илианци“ с площ 160 000. м². С търговска площ под 10 хил. м² са районите Илинден, Изгрев, Красна Поляна и Връбница. С висока осигуреност с търговски площи в структуроопределящи обекти, вкл. общински пазари и базари, са райони Надежда, Младост и Оборище. Недостатъчно добре е решен въпросът с пазари за селскостопанска продукция на дребни и средни производители.

София е град с богато културно наследство. Разположението на града на едни от важните комуникационни артерии още от периода на Античността, свързващи Европа и Азия, наличието на минерални извори, близостта на

планината, са дадености, които предопределят София като място с богата история, оставила множество материални следи и богато културно напластяване. София притежава около 1400 недвижими културни ценности, от които 840 са разположени в ЦГЧ. Промяната на отношението към културата се доказва и от кандидатурата на София за Европейска столица на културата 2019 г. Тази престижна програма има аналогични цели с ИПГВР и допринася както за културното, така и за социалното и икономическо съживяване на града, генерира печалба, разкрива работни места, популяризира градовете и културните им ценности в европейски и международен мащаб. През последните години се реализират успешни проекти за опазване и за експониране на археологически обекти в ЦГЧ. Липсват реални действия за осмисляне на обектите от социалистическия период. Не са намерени и най-добрите връзки между системата на КН с останалите функционални системи. Поради слабото популяризиране на наследството, по-голямата част от жителите не го познават и не го оценяват като богатство.

Състоянието и структурата на туристическата инфраструктура се обуславя от осигуреността с разнообразни туристически ресурси и от привлекателността на територията. Балнеоложкият туристически ресурс показва голямо разнообразие в локализацията, дебата, химическия, минералния състав, температурния режим на термоминералните води. Към антропогенните туристически ресурси попадат три АИР - "Сердика-Средец", Боянската църква и Борисовата градина, както и музеите, паметниците на културата и на историческото наследство (манастири, религиозни храмове, останки от крепостни стени, архитектурни обекти и др.), културните и изложбените центрове. Средствата за подслон и местата за настаняване към 2010 г. са 118 бр., хотелите са 113. Общият капацитет на легловата база е 13 014 легла, а само на хотелите - 12 550. Съществува добре развита мрежа от заведения за хранене.

Извършен е анализ и на компонентите и факторите натрупани околната среда, определени са зоните с вредни въздействия и влошено качество на средата. Параметрите на изследваните компоненти са повлияни в допустимите граници на антропогенно натоварване и екологичният отпечатък не показва за София екстремни отклонения от общоприетото за Европа състояние на околната среда за голям град. Прилагат се мерки за подобряване на КАВ, чрез реконструкция и разширяване на СОП и на възлови кръстовища и булеварди, подобрява се системата на МОПТ с все по-голям дял пътници на метрото, изграждат се велоалеи. В околградския район все още стои нерешен въпросът с Кремиковци; хвостохранилищата не отговарят на изискванията за безопасност. Продължават масово да загиват дървета в природен парк Витоша. Подобряват се показателите по отношение управление на битовите отпадъци и рекултивацията на сметища.

Анализът на състоянието на зелената система показва, че голяма част от парковите пространства са разположени в южните части на града Недостатъчни са озеленените територии за отдих с широк обществен достъп, липсват големи озеленени територии в ЦГЧ, което се отразява върху качеството на средата.

София има уникални геоложки и хидрогеоложки условия и е сред първите места по богатство на минерални води в Европа. На територията на София има около 30 находища от общо 75 водоизточника, 10 са класифицирани като находища с национално значение, 8 са подходящи за бутилиране. Минералните води са 8 типа с различни химични, физични и приложни характеристики, включващи всички естествени групи. Ползването на минерални води в Столична община е

ограничено и не надвишава 15-20% от общите експлоатационни ресурси. От проведените анализи и проучвания са определени следните рискови зони: Централна градска част, зони в близост до значими местни източници на замърсяване, около интензивно натоварени транспортни артерии. Идентифицирани са зоните със замърсени повърхностни води и почви, с риск от наводнения, с високи подпочвени води, с повишен сеизмичен риск и с активни и потенциални свлачища, с акустично замърсяване и др.

Анализирани са селищната мрежа и агломерационните връзки на София със съседните територии в зоната на активно влияние. Границите на агломерационния ареал, както и интензивността на въздействие значително са се променили за последните 7 години. Връзките на София със Самоков и Ботевград са отслабени, тези със Своге и Ихтиман са станали по интензивни, агломерационните ареали на Перник и София се сливат. Изграждането на АМ Струма, връзката през Кюстендил към Р Македония, отсечката София - Калотина, както и отделни участъци от РПМ до 2020 г. ще изиграят важна роля за повишаване на свързаността и икономическото значение на района и в частност - ЗАВ на гр. София.

Жилищният фонд в СО се е увеличил от 516 502 през 2001 г. до 607 228 бр. през 2011 г., или ръст от 8%. Средният темп на ново строителство през последните тези години е 8 жилища на 1000 обитатели, или около 9000 жилища на година, като бележи известен спад през последните три години. Изчислено на базата на общия наличен фонд, жилищното потребление в София е сравнимо с това в ЕС (466 жил./1000 обитатели). В периода 2001-2011 са настъпили няколко важни промени - броят/делът на стандартните жилища се е увеличил; броят на примитивните жилища се е намалил двойно; броят на пренаселените жилища се е увеличил. Над 96% от фонда е с масивна стоманобетонна конструкция, панелна или масивна. Само 4% от фонда е полумасивен и паянтов. Над 36% от жилищата са в панелни сгради, които се амортизират ускорено поради неподдържане. Около 30% от жилищата са с амортизирана, недоизградена или липсваща канализация. Най-мощабните негативни примери са Витошката яка и "необлагодетелстваните квартали" (ромските махали). Индивидуално иницираното и реализирано частично саниране, е довело до подмяна на дограма в около 30% от жилищата и външна изолация на около 16% от жилищата. Жилищните територии са обособени условно в 4 зони - централна и в три концентрични пояса. Очертават се ясно добър южен и лош северен сегмент. В северозападния сектор има силно амортизирани квартали, системно неподдържани и с подлежащи на пълна реконструкция инженерни мрежи. Загуба на жилищен фонд се забелязва в ЦГЧ - в периода 2001-2011 г. средно по 6000 жилища годишно са сменяли предназначението си в офиси. Това представлява заплаха за жизнеността на ЦГЧ. Общинската жилищна политика се провежда в тесните рамки на общинския жилищен фонд, съставляващ около 3% от общия жилищен фонд (13 803 общински жилища в компактният град), т.е. 97% от жилищния фонд е без общинско внимание и подкрепа. Правото за закупуване/приватизиране и отсъствието на устойчив механизъм за възпроизводство на общинския жилищен фонд води до трайно намаление и влошено състояние на този социален буфер. На фона на масовото обедняване, увеличаваща се безработица и продължителна криза, потребностите от обществено подпомогнати жилища се увеличават. Общественият наемен фонд е разпръснат сред етажна собственост, което го прави трудно управляем и неефективен. Появилият се в прехода частен наемен фонд се увеличава, което допринася за жилищната мобилност, но ценовите нива не допускат масова платежоспособност и

много нови жилища остават ненаети и неизползвани. Основните проблеми на Софийската жилищна система са отсъствие на адекватна национална и общинска жилищна политика; на система за държавно субсидиране и на кредитна система със специализирани ипотечни банки; влошаване на финансовата достъпност до жилище, особено за млади семейства. В сравнение с ЕС, жилищната мобилност в София е значително по-слаба. Жилищният фонд деградира поради неадекватно управление и поддържане, в периферните комплекси се увеличава концентрацията на бедност и престъпност.

Обществените пространства са изследвани заедно с въздействието им върху обществения живот, социалното общуване, качеството на средата. Най-активните и посещавани централни градски площадни пространства са знакови за София, със своя публика и характерни дейности, но почти всички имат недостатъка на "транзитни" - с активно автомобилно присъствие. По-големите градини и паркове са особено популярни сред населението и гостите на София и се радват на голяма посещаемост, особено в почивните дни. Основният проблем при тях е лошата поддръжка през годините. По-малките паркови пространства и градини, свързани с уникални обществени сгради и църкви се използват ежедневно за почивка, за детска игра, за транзитно преминаване, както и по време на културни и религиозни празници и придават качество на средата. Кръстовищата с потенциал да се превърнат в атрактивни публични пространства и по-главните улици с потенциал на пешеходни променади са главно в ЦГЧ на София. Основните проблеми за ползването им за формални и неформални обществени събития са свързани с организацията на движението и претоварването на уличната мрежа. Пешеходният трафик е важен фактор в оценката на качеството на живот в градовете и трябва да бъде развиван и защитаван. Метростанциите и пешеходните подлези имат голям интензитет на преминаване на пешеходци. Наличието на търговски обекти и общинска охрана се наложи като устойчив модел за поддържане на подлезите. Метростанциите са ново явление с мощен, генериращ пешеходно движение ефект. Свързаността на градски транспорт, търговия, забавления и култура ги превръща в акценти. Положителен пример е подлезът пред Софийски университет. Конфликтните точки на сблъсък между пешеходните потоци и автомобилния трафик определят качеството на обществените пространства. За осигуряване на спокойствие, сигурност и удобство на преминаване са нужни иновативни подходи, известни по света: по-специална настилка, нов тип „зони“ за преминаване, спиране на автомобилния трафик във всички посоки, споделени пространства и др. Обществените пространства имат своя дълбок, демократичен и социален характер. Местата за масово събиране на хора стимулират градската активност, фестивалите и масовата култура. Провеждането на митинги и протести е част от нормалното функциониране на будното гражданско общество - централните пешеходни улици и пространства трябва да дават възможност за безконфликтно преминаване на големи потоци хора. Местата за срещи са „крайъгълни камъни“ със специфичен, емоционален характер, свързани със суб-културата, с идентификация на общности и с културната идентичност. Качеството и състоянието на градския дизайн определят усещането за комфорт и богатство на градската среда. То се определя от качеството на озеленените площи, участието на водата, настилките и елементите на обзавеждането, информационните и декоративни елементи, поддържания вид. Независимо от опитите на СО да внесе ред и да подобри естетическите качества на откритите пространства, все още има проблеми с настилките, водните елементи, обзавеждането, преместваемите обекти и др. Необходима е специална грижа за

възстановяване и обогатяване на средата и привлекателността на публичните пространства освен в Столицата, също в курортите Баня, Горна баня и Панчарево, по маршрутите и около обектите на Софийската света гора, в центровете на всички населени места от околорадския район и пр.

В СО съществуват множество по-големи и по-малки производствени зони, локализирани около железопътните ареали и входно-изходните магистрали. Голяма част от тези зони са неадекватни на съвременните изисквания. Причините, освен физическото износване, липсата на поддръжка и обновяване, се дължат и на структурните промени, които индустриалният сектор преживя след 1989 г. В компакния град са обособени 3 индустриални района, няколко подрайона и териториални групи от предприятия. Ясно обособените райони са Северен, с около 25% негоден сграден фонд, и Югоизточен, значителна част от който е за реконструкция. Третият район е система от индустриални подрайони и жилищни образувания (Западен индустриално-жилищен район). В компакния град са разположени и дисперсни индустриални зони Средец, Витоша, Изгрев, Югозапад и др., добре обслужени инфраструктурно, разположени на главни градски артерии, подходящи за развитие на търговия, бизнес и обществено обслужване. Част от предприятията не функционират, а най-ценният им актив е земята. Специално място в производствения комплекс на столицата заема МК „Кремиковци“. След мащабни инвестиции за рекултивация на почвите в и около комбината, територията на "Кремиковци" ще бъде огромен резерв за развитието на високотехнологични производства, складово-логистични бази, бизнес, търговия, евентуално и обитаване.

В околорадския район като цяло се наблюдава известно оживяване на икономическите дейности върху терени с относително по-ниски пазарни цени, разполагани най-вече в близост до републиканската пътна мрежа, с функции главно на складове и логистика. Очертават се няколко клъстера от малки предприятия в зоните на Нови Искър – Световрачене - Чепинци, Казичене-Кривина и Лозен-Герман, както и в посока кв.Република - Божурище.

Заявените в редица стратегически документи цели за развитие на високотехнологични дейности и базирана на знанието икономика не се реализират на практика. В София все още няма функциониращ технопарк или бизнес инкубатор, който да стимулира развитието на технологични фирми и да подпомага връзките между бизнеса, науката и иновациите, макар първите стъпки в тази посока да са направени с предоставянето на държавен терен на Четвърти километър и формирането на дружеството „София ТехПарк“. Аналогични са изводите за модернизиранието на материално-техническата база и за реструктуриранието на остарели производствени зони. Наличните примери са резултат на инициативи на частния сектор и пазарните цени на земята, а не на целенасочена политика и инициатива на общината. Проектите за реструктуриране и обновяване на стари производствени зони са изключително модерна европейска практика в съзвучие с целите на „зелената икономика“, „зелените градове“ и т.н. Обновяването на производствените зони и модернизиранието на тяхната инфраструктура ще доведе до привличане на съвременни икономически инициативи, дейности с по-висока енергийна ефективност и снижено потребление на ресурси и ще допринесе за подобряване на икономическите показатели и конкурентоспособността на производството.

Комуникационно-транспортната система на общината обхваща инфраструктурата, подвижния състав и организацията на функционирането на всички видове транспорт - автомобилен, железопътен, въздушен, масов градски обществен транспорт (автобуси, трамвай, тролей, метро), таксиметров (маршрутни таксите и таксите). Приоритет за пространственото развитие са пътната и улична мрежа, релсовите пътища, съоръженията и транспортните възли, местата за паркиране и гариране, жп гари, метро, централна и локални автогари, международно летище, спирки, организация на движението, в т.ч. на пешеходно и велосипедно движение. Изследвани за нуждите на ОПР са състоянието и тенденциите в развитието на всички видове транспорт, с акцент върху МОПТ. Анализът потвърждава засилващата се роля на метрото в ежедневните трудови пътувания, както и усиленото изграждане на велоалеи. Уличната мрежа в София е с кръгово-радиална структура, с обща плътност 2,53 км/км², дължина на ПУМ 428 км и площ 167 км². За ЦГЧ плътността е 4,63 км/км². Необходимо е да се увеличи общата плътност, чрез доуплътняване на ПУМ и локалните мрежи, основно в новоурбанизираните южни части. Експлоатационното състояние на мрежата не е добро, липсват уширения при кръстовищата, в активните ленти за движение се наблюдава безразборно паркиране, а това намалява допълнително пропускателната способност. Отчетени и анализирани са проблемите с паркирането, особено в ЦГЧ, и с управлението на трафика. Разгръщане на политиката за интелигентна мобилност с възможности за използване на алтернативен транспорт, повишаване на културата на участниците в движението подобряване на достъпността и ефективното използване на възможностите за придвижване, паркиране гариране са в основата на подобряване на обслужването и за ежедневно пребиваващите в София (основно работещи и учащи) жители на населените места от околградския район и ЗАВ. Връзките между населените места в СО в твърде голяма степен все още минават през СОП и София, защото не са реализирани планираните с ОУП къси директни връзки помежду им. Това възпрепятства процесите на обособяване на групи от селища с интензивен обмен помежду си, формиращи планираните локални урбанистични центрове на околградския район. Обслужването на тези селища с МОПТ също не е на необходимото съвременно ниво. Интегрирането на градския транспорт за Столицата би следвало да бъде не само за града, а на ниво община и агломерационен ареал.

Целевият и проблемен анализ обхваща всички компоненти на инженерно-техническата инфраструктура. По отношение на водопроводната система, е отчетено, че 100% от населението получава вода с качества, съгласно изискванията на нормативната уредба. Довеждащите водопроводи от източниците до пречиствателните станции и от пречиствателните станции до резервоарите са цялостно изградени. В експлоатация са четири ПСПВ - "Панчарево", "Бистрица", „Пасарел" и „Мала Църква“ , които са в добро състояние. Необходими са нови локални резервоари в южната част за Горубляне и Подвитошката яка". Водопроводната мрежа в ЦГЧ е силно амортизирана и се нуждае от реконструкция. Загубите на вода остават над 60%. Гр. София е с частично изградена канализационна система, която обслужва около 70% от населението. Техническото състояние на канализационната мрежа е сравнително добро; в ЦГЧ е с малка проводимост и подлежи на реконструкция. Анализът показва, че основният проблем на системата в рамките на СО е липсата на канализация в големи части от града (южните територии, „Подвитошката яка“ , периферни квартали в северната част на града) и селищата от околградския

район, въпреки значителната финансова помощ от ЕС. Изостава строителството на проходимите колектори, позволяващи извършване на ремонтни работи по магистралните мрежи без нарушаване на транспортните функции и настилките на уличните трасета над тях. ГПСОВ „Кубратово“ позволява поемането на допълнителни количества отпадъчни води и задоволява нуждите на София. Необходимо е да продължи доизграждане на главните канализационни колектори, на подколекторите и на предвидените в ОУП ЛПСОВ за малките населени места.

Откритите водни течения трябва да станат неразделна част от Националната програма за опазване на околната среда и да се разглеждат като елемент от инженерното стопанство на общината

Анализирани са също и енергоснабдителните системи на гр.София - електро, топло и газоснабдяване. При електроснабдяването е отчетен значително по-голям наличен капацитет, отколкото реализираното през последните години потребление на енергия и максимални товари в града и общината. Необходимо е поддържане и рехабилитация на мрежите и съоръженията. Един от основните проблеми е необходимостта от нови терени за подстанции и за електропроводи. Централизираното топлоснабдяване. Проблемите във функционирането и развитието на топлоснабдителната система на София са много и дълготрайни и обхващат три етапа - производство, пренос и потребление на топлоенергия. Основната част от мрежата е изградена по остарели и отдавна отречени технологии, при ниско качество на строителството. Незавидното състояние на топлофикационната система е резултат от подценяване на рехабилитацията и модернизацията. Недооценена е важността за развиване на централното топлоснабдяване на по-голямата част от милионния град по отношение качеството на въздуха. Газоснабдяването се развива усилено, с цел диверсифициране и изравняване на стандартите на обитаване, особено в нетоплофицираните райони на София и околградския район, където се предвижда въбдеще газификация на 60% от съществуващите и 80% от планираните за строителство сгради. Предимствата на природния газ ще го налагат все повече като предпочитан енергиен източник за битова газификация, предвид изоставането на страната в сравнение с европейските страни, макар цените засега да са доста високи за потребителите.

Анализирани са също така и основните тенденции в развитието на информационно-комуникационната инфраструктура -телефонизация, оптични мрежи, канални мрежи, клетъчни мобилни мрежи и др. Отчетено е значението на качеството, скоростта и цената на Интернет за развитието на съвременно информационно общество Създаването на информационното общество, стимулирано от настоящите тенденции в развитието на телекомуникациите, компютрите, потребителската електроника и медийната индустрия, ще бъде ускорявано от новите регулиращи правила в либерализирания пазар. Участието на София в разпределението на транзитния трафик в, от и за Европа има стратегическо значение и ще увеличи тежестта на града в международната система за управление на телекомуникационните мрежи.

В целевия и проблемен анализ са систематизирани и данните за проектите, изпълнявани на територията на СО. Според официалните данни се изпълняват текущо 843 договора от 713 бенефициента, финансирани от структурните фондове на ЕС, изпълнявани от СО общинските дружества, държавни, общински и частни

учебни, здравни заведения, агенции, асоциации, НПО и др. Най-значимият е този за метрото. В допълнение се изпълняват и различни други проекти като този за закриване и рехабилитация на депо за отпадъци "Долни Богров", за подобряване дейността на градския транспорт и др. Изготвен е и предварителен анализ на възможните източници за финансиране на проекти през следващия програмен период, както от ЕС така и от основните държавни фондове и програми, финансиращи проекти в публичния сектор на България, бюджетно финансиране и различните инструменти за финансов инженеринг. В приложение към основния текст на ОПР е дадена таблица с проектите на СО, финансирани от ЕС, за периода 2007-2013г.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ И МЕРКИ

Главна цел: Постигане на устойчив икономически растеж чрез конкурентоспособност, инвестиционна атрактивност, подобрена жизнена среда и укрепен човешки ресурс при съхранено природно и културно наследство и нарастваща роля в полицентричната урбанистична мрежа на ЕС.

Основните принципи, върху които се основава стратегическата рамка за развитие на Столична община, продължават да бъдат:

- **Партньорство** между всички институции, заинтересовани лица и структури на гражданското общество в процеса на реализиране на стратегическите намерения;
- **Координация** вътре и между управленските звена на всички равнища, носещи отговорността за постигане на очакваното състояние на общината към хоризонта на планирането – 2020 г.;
- **Концентрация** на усилията, човешките и финансовите ресурси за осъществяване на набелязаните в стратегията цели;
- **Обвързване и интегритет** на действията, заложи в различните секторни политики и програми за постигане на комплексен социално-икономически ефект;
- **Отвореност и адаптивност** на стратегическите намерения към променящите се условия на средата, в която се реализира общинския план за развитие.

Стратегическа цел 1. Повишена конкурентоспособност чрез балансирано развитие на «интелигентна, устойчива и приобщаваща» икономика

Приоритет 1.1. Стимулиране на връзките между образование-наука-бизнес за повишаване на конкурентоспособността, иновациите и престижната заетост

Специфична цел 1.1.1. Повишаване на изследователския, технологичния и иновативен потенциал чрез развитие на мрежи за трансфер на знания и технологии от научния към индустриалния сектор. До 2020 г., дялът на инвестициите в НИРД да достигне 2,5% от БВП на общината.

Мерки

Реализиране на пакета от Задачи и Инструменти, залегнали в „Стратегия за развитие на културата в София 2012 – 2020”, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Изграждане на партньорства между бизнеса и университетите, развитие на мрежи, иновативни платформи, международно бизнес сътрудничество и инициативи за изследвания и иновации;

Мярка 2: Развитие на образованието, науката и научните изследвания и подобряване на връзките им с производството;

Мярка 3: Развитие на информационните технологии и информационната инфраструктура.

Специфична цел 1.1.2. Приобщаване към мрежите за обмен на млади учени и специалисти за осигуряване на мобилност на работната сила и комуникация на знания и добри практики

Реализиране на пакета от Задачи и Инструменти, залегнали в „Стратегия за развитие на културата в София 2012 – 2020”, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Активно включване в рамковите програми за научен обмен и (европейските) тематични мрежи на професионалисти от различните сектори на развитие на общините;

Мярка 2: Подкрепа за създаването на “национални иновационни мрежи”

Мярка 3: Подпомагане на семейства на млади учени за приоритетно устройване с жилища в общината и места в общински детски градини;

Приоритет 1.2. Подпомагане развитието на иновативни производства, предлагащи привлекателна заетост оползотворяване на творческия потенциал;

Специфична цел 1.2.1. Създаване на благоприятна среда за развитие на модерни и високотехнологични отрасли

Мерки

Реализиране на пакета от Задачи и Инструменти, залегнали в „Стратегия за развитие на културата в София 2012 – 2020”, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Създаване на центрове за изследвания, технологии и иновации, обединяващи ресурсите на ВУ в столицата, БАН и формирация се Технологичен парк на София;

Мярка 2: Развитие на модерни комплексно-устроени индустриални и бизнес зони;

Мярка 3: Развитие на технологични паркове и високотехнологични бизнес инкубатори;

Мярка 4: Подкрепа за иновативни стартиращи предприятия, за разработване на иновативни продукти, услуги и бизнес модели, за инвестиции в компаниите за развойна дейност;

Мярка 5: Подкрепа на иновативни и технологични фирми в общината

Мярка 6: Участие при разработване и прилагане на нормативна уредба и стимули за развитие на високотехнологични производства;

Мярка 7: Изграждане на нови и подобряване на съществуващите тържища и борси

Мярка 8: Развитие на единна система от технологично-производствени клъстери в Софийската агломерация

Мярка 9: Създаване на публично-частни партньорства и инициативи за икономическо развитие

Мярка 10: Създаване и управление на фондове за рисков капитал, гаранционни фондове и фондове за микрокредитиране.

Мярка 11: Създаване на агробизнес инкубатор за поощряване на малки предприятия с иновативна дейност в областта на селското стопанство в СО

Специфична цел 1.2.2. Създаване на условия за повишена конкурентоспособност и продуктивност на предприятията

Тази специфична цел е насочена към най-широката основа на местната икономика – малките и средни предприятия. Тя ще се реализира чрез следните мерки:

Реализиране на пакета от Задачи и Инструменти, залегнали в „Стратегия за развитие на културата в София 2012 – 2020“, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Подпомагане на МСП и стартиращи компании в областта на високите технологии

Мярка 2: Технологична модернизация на МСП;

Мярка 3: Насърчаване и развитие на клъстерите;

Мярка 4: Насърчаване на културни и творчески индустрии;

Приоритет 1.3. Подкрепа за въвеждане на нисковъглеродна икономика във всички сектори за постигане на устойчив растеж. Повишаване на енергийната ефективност с 27% до 2020 г.

Специфична цел 1.3.1. Намаляване на енергопотреблението и увеличаване на енергийната ефективност за преминаване към «зелена икономика»

Мерки

Реализиране на пакета от Мерки, залегнали в Плана за действие за устойчиво енергийно развитие на Столична община 2012 - 2020”, отнасящи се до тази Специфична цел

Реализиране на пакета от Задачи, залегнали в Стратегията за използване на потенциала от хидротермални ресурси (минерални води) на територията на Столична община (2001г., актуализирана 2011г.)

Мярка 1: Въвеждане на ниско-въглеродни технологии и енергийна ефективност в предприятията;

Мярка 2: Въвеждане на ВЕИ технологии в предприятията;

Мярка 3: Въвеждане на енергийна ефективност в битовия сектор;

Мярка 4: Създаване на специализиран финансов инструмент за енергийна ефективност – общински гаранционен фонд;

Мярка 5: Модернизация и подобряване на ефективността на отоплителните мрежи и въвеждане на когенерация в отоплителните централи в Столична община

Специфична цел 1.3.2. Стимулиране на конверсията и ефективното използване на изоставените промишлени обекти

Мерки:

Мярка 1: Урбанистичен конкурс за конверсия на територията на МК Кремиковци;

Мярка 2: Обновяване и развитие на Зона с потенциал за икономическо развитие И1 Изток – по ИПГВР;

Мярка 3: Обновяване и развитие на Зона с потенциал за икономическо развитие И2 Север (Илиянци-Военна рампа);

Специфична цел 1.3.3. Насърчаване развитието на устойчив туризъм

Мерки:

Реализиране на „Стратегия и План за действие за развитие на София като туристическа дестинация 2014-2020 г.” (в процес на изработване);

Реализиране на ИПГВР

Реализиране на пакета от Задачи и Инструменти, залегнали в „Стратегия за развитие на културата в София 2012 – 2020”, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Разкриване, консервация и експониране на археологическото богатство на София.

Мярка 2: Разработване и устройване на културни маршрути в столицата.

Мярка 3: Разработване на продуктова гама на туристическото предлагане – за културен, конферентен и спортен туризъм.

Мярка 4: Брандиране на софийския туристически продукт

Стратегическа цел 2. Повишено качество на живот в социално равнопоставени общности

Обща мярка:

Реализиране на пакета от Цели, залегнали в „Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008-2015 г.“, отнасящи се до тази Стратегическа цел.

Приоритет 2.1. Подобряване на достъпа до системите на социалния сервиз и приобщаване на хората в уязвимо положение.

Специфична цел 2.1.1. Повишаване качеството на образованието и разнообразяване формите на обучение в съответствие с потребностите на общинската икономика

Мерки:

Реализиране на пакета от Мерки, залегнали в Плана за действие за устойчиво енергийно развитие на Столична община 2012 - 2020, отнасящи се до тази Специфична цел

Реализиране на пакета от Конкретните цели, залегнали в Стратегията за превенция на социалното изключване на територията на град София 2011 - 2015, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на детски градини, основни и средни училища, включително подобряване на енергийната им ефективност;

Мярка 2: Строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на инфраструктура на висшето и професионално образование, включително подобряване на енергийната ефективност;

Мярка 3: Подобряване достъпа за хора с увреждания до образователните институции;

Мярка 4: Въвеждане на унифицирани ИКТ системи и оборудване в сектора на общото и професионалното образование;

Специфична цел 2.1.2. Повишаване на качеството и осигуряване на равнопоставен достъп до здравни услуги

Мерки:

Реализиране на пакета от Мерки, залегнали в Плана за действие за устойчиво енергийно развитие на Столична община 2012 - 2020, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Обновяване на сградния фонд и оборудването на общинските лечебни заведения, включително подобряване на енергийната ефективност – в обхвата на ИПГВР;

Мярка 2: Обновяване на сградния фонд и оборудването на държавна здравна инфраструктура, включително подобряване на енергийната ефективност – в обхвата на цялата община;

Мярка 3: Обновяване на сградния фонд и оборудването на заведенията за спешна помощ, включително подобряване на енергийната ефективност – в обхвата на цялата община;

Мярка 4: Въвеждане на електронни услуги за по-добро диагностициране и трансфер на данни;

Специфична цел 2.1.3. Предоставяне на разнообразни социални услуги, деинституционализация на децата и възрастните в неравностойно положение и разширяване участието на частния сектор.

Реализиране на пакета от Мерки, залегнали в Плана за действие за устойчиво енергийно развитие на Столична община 2012 - 2020, отнасящи се до тази Специфична цел

Реализиране на пакета от Конкретните цели, залегнали в Стратегията за превенция на социалното изключване на територията на град София 2011 - 2015, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Обновяване на сградния фонд и оборудването на общинските заведения за социални услуги, включително подобряване на енергийната им ефективност.

Мярка 2: Осигуряване на социални жилища за маргиналните групи;

Мярка 3: Изграждане на подслонени жилища.

Специфична цел 2.1.4. Обновяване на културните институции, подкрепа на кандидатурата на София за Европейска столица на културата '2019.

Реализиране на пакета от Задачи и Инструменти, залегнали в „Стратегия за развитие на културата в София 2012 – 2020”, отнасящи се до тази Специфична цел

Реализиране на пакета от Мерки, залегнали в Плана за действие за устойчиво енергийно развитие на Столична община 2012 - 2020, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Обновяване на сградния фонд и оборудването на културните институции¹ в общината, включително подобряване на енергийната им ефективност;

Мярка 2: Създаване на условия за обогатяване на културния календар и разширяване на социалната основа на културния живот в Столична община;

Мярка 3: Институционална и финансова подкрепа за «София – Европейска столица на културата '2019»;

1

¹ Културни центрове, театри, читалища, библиотеки, изложбени зали и др.

Мярка 4: Възстановяване, опазване, експониране, оборудване, въвеждане на техники и програми за интерпретация и анимация на природното и културното наследство на общината;

Мярка 5: Преместване на Националния исторически музей от Бояна в централните части на София;

Мярка 6: Реставрация, експониране и социализация на „Софийската света гора”

Специфична цел 2.1.5. Обновяване и разширяване на спортната инфраструктура в Столична община

Реализиране на пакета от Мерки, залегнали в Плана за действие за устойчиво енергийно развитие на Столична община 2012 - 2020, отнасящи се до тази Специфична цел

Реализиране на пакета от Конкретни цели, залегнали в Стратегията за развитие на физическото възпитание и спорта 2012 – 2020, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Реконструкция, ремонт и оборудване съществуваща спортна инфраструктура – зали, плувни басейни, игрища, включително внедряване на мерки за енергийна ефективност и инсталации за ВЕИ (саммо за собствени нужди);.

Мярка 2: Изграждане на нови спортни съоръжения за професионален спорт;

Мярка 3: Изграждане на нови спортни съоръжения за любителски спорт;

Приоритет 2.2. Преквалификация и обучение в съответствие с потребностите на общината за повишаване на мобилността на работната сила и достъпността до пазара на труда.

Специфична цел 2.2.1. Подобряване условията на живот и равнопоставено включване на уязвимите групи в социално-икономическия живот

Мерки:

Реализиране на пакета от Конкретните цели, залегнали в Стратегията за превенция на социалното изключване на територията на град София 2011 - 2015, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Развитие на система за професионална квалификация и преквалификация на работната сила с ниско образование;

Мярка 2: Развитие на достъпна система за образование и обучение за лица и групи в неравностойно положение и малцинствени етнически групи;

Мярка 3: Намаляване на безработицата сред рисковите групи чрез програми за временна заетост;

Специфична цел 2.2.2. Създаване на образователна среда за активно социално приобщаване

Реализиране на пакета от Конкретните цели, залегнали в Стратегията за превенция на социалното изключване на територията на град София 2011 - 2015, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Интеграция на деца от етническите малцинства и реинтеграция на отпадащи от образователната система;

Мярка 2: Подкрепа на деца и младежи със специализирани образователни потребности и за компенсиране на дефицити с цел постигане на равен достъп до образование.

Специфична цел 2.2.3. Насърчаване на образованието, уменията и ученето през целия живот;

Реализиране на пакета от Задачи и Инструменти, залегнали в „Стратегия за развитие на културата в София 2012 – 2020”, отнасящи се до тази Специфична цел

Реализиране на пакета от Конкретните цели, залегнали в Стратегията за превенция на социалното изключване на територията на град София 2011 - 2015, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Подобряване на качеството и достъпа до висше образование;

Мярка 2: Подобряване на качеството и на достъпа до предучилищното и училищното образование;

Мярка 3: Осигуряване на условия за личностно и професионално развитие през целия живот;

Приоритет 2.3. Привличане на частния сектор и НПО в партньорство със Столична община за насърчаване на толерантността, социалното приобщаване и борбата с бедността.

Специфична цел 2.3.1. Подобряване на достъпа до заетост и на качеството на работните места

Тази цел ще се реализира чрез пакет от пасивни мерки за повишаване на заетостта. Мерките са насочени към разширяване и оптимизиране на пазара на труда – подкрепа за местни инициативи за заетост и повишена мобилност на работната сила.

Мерки:

Реализиране на пакета от Конкретните цели, залегнали в Стратегията за превенция на социалното изключване на територията на град София 2011 - 2015, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Предоставяне на посреднически услуги на пазара на труда;

Мярка 2: Професионално информиране и консултиране, психологическо подпомагане на безработни;

Мярка 3: Предоставяне на мотивационно обучение, на обучение за повишаване на професионалната квалификация или придобиване на нова;

Мярка 4: Осигуряване на заетост след предоставяне на посреднически услуги и/или обучение;

Мярка 5: Осигуряване на чиракуване и стажуване по програми за «приобщаващ растеж»;

Мярка 6: Насърчаване на трудовата мобилност на търсещи работа от групите в неравностойно положение.

Специфична цел 2.3.2. Подобряване на шансовете за заетост чрез подкрепа на предприемачеството

Целта ще се реализира чрез пакет от активни мерки, насочени към условия за реализация на собствения потенциал - самостоятелна заетост, предприемачество и създаване на микро-предприятия. Така ще се постигне повишен достъп до заетост чрез насърчаване на предприемачеството и стартирането на самостоятелна стопанска дейност.

Мерки:

Реализиране на пакета от Задачи и Инструменти, залегнали в „Стратегия за развитие на културата в София 2012 – 2020”, отнасящи се до тази Специфична цел

Реализиране на пакета от Конкретните цели, залегнали в Стратегията за превенция на социалното изключване на територията на град София 2011 - 2015, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Популяризиране на предприемачеството сред учащи, икономически неактивни и безработни лица;

Мярка 2: Предоставяне на услуги (информиране, мотивиране, професионално ориентиране, кариерно консултиране) на лица, заявили желание за самостоятелна заетост;

Мярка 3: Предоставяне на обучения за придобиване на предприемачески, управленски и бизнес умения;

Мярка 4: Предоставяне на финансова подкрепа за стартиране на самостоятелна заетост;

Мярка 5: Предоставяне на обучения на работното място;

Мярка 6: Развитие на иновативни форми за учене през целия живот;

Мярка 7: Насърчаване на пространствената и професионалната мобилност на заетите лица.

Специфична цел 2.3.3. Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване

Мерки:

Реализиране на пакета от Конкретните цели, залегнали в Стратегията за превенция на социалното изключване на територията на град София 2011 - 2015, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Активиране и посредничество за намиране на работа на икономически неактивни лица;

Мярка 2: Осигуряване на условия и ресурси за образователна интеграция и десегрегация, услуги за ранно детско развитие;

Мярка 3: Подобряване достъпа до здравеопазване и повишаване на здравната култура на маргинализираните общности;

Мярка 4: Инициативи за преодоляване на негативните стереотипи на възприятие и дискриминация на маргинализираните общности;

Мярка 5: Насърчаване участието на пазара на труда на икономически неактивни лица в трудоспособна възраст;

Мярка 6: Предоставяне на подкрепящи междусекторни услуги за ранно детско развитие;

Мярка 7: Насърчаване на социалната икономика и социалните предприятия, оборудване и адаптиране на работни места за хора с увреждания.

Приоритет 2.4. Повишаване на административния и експертен капацитет в управлението на Столична община.

Специфична цел 2.4.1. Модернизация на институциите на пазара на труда, социалното включване и здравеопазването

Мерки:

Реализиране на пакета от Конкретните цели, залегнали в Стратегията за превенция на социалното изключване на територията на град София 2011 - 2015, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Подкрепа за планиране, управление и адаптиране на политиките в сферата на пазара на труда и условията на труд;

Мярка 2: Подобряване организацията и качеството на обслужване в пазара на труда;

Мярка 3: Подобряване координацията в и между институциите, работещи в сферата на пазара на труда, условията на труд, социалните услуги и здравеопазването;

Мярка 4: Разработване и внедряване на системи за мониторинг и оценка на ефективността, ефикасността и качеството на работата на публичните институции, работещи в сферата на пазара на труда, условията на труд, социалните услуги и здравеопазването;

Мярка 5: Изготвяне на предложения за промени в тристранното сътрудничество и социалния диалог в сферата на пазара на труда, условията на труд, социалните услуги и здравеопазването.

Специфична цел 2.4.2. Подобряване на капацитета на общинската администрация по координация и управление на стратегически планове, програми и проекти

Мерки:

Мярка 1: Интелигентно регулиране – за намаляване на бюрокрацията и административната тежест както за гражданите и бизнеса, така и за самата общинска администрация;

Мярка 2: Развитие на гъвкава и адаптивна структура на администрацията;

Мярка 3: Усъвършенстване на политиките за развитие на човешките ресурси;

Мярка 4: Насърчаване участието на гражданското общество в управлението;

Специфична цел 2.4.3. Повишаване качеството на административното обслужване, публичността и информираността на гражданите чрез въвеждане на електронно управление

Мерки:

Реализиране на пакета от Задачите, залегнали в „Стратегия за изграждане на интегрирана информационна система на Столична община (ИИССО) 2009 - 2014 г.“, отнасящи се до тази Специфична цел.

Реализиране на пакета от Задачи и Инструменти, залегнали в „Стратегия за развитие на културата в София 2012 – 2020“, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Развитие и надграждане на информационната инфраструктура;

Мярка 2: Въвеждане на нови и подобряване на съществуващите услуги, включително интегриране и електронизация;

Мярка 3: Повишаване на информираността на гражданите за дейността и отговорностите на общинските институции и предоставяне на публичен достъп до бази данни;

Мярка 4: Финансово управление и координация на средствата от ЕС между ОПР на Столична община и ИПГВР на София.

Специфична цел 2.4.4. Териториално сближаване чрез трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество

Развитие на *трансграничното сътрудничество* във всички области на целите утвърдени и разширени райони за ТГС с Гърция, Македония и Сърбия.

Развитие на *междурегионално и транснационално сътрудничество*

Стратегическа цел 3. Интегрирано пространствено развитие и издигане на общинския център в полицентричната система от големи градове в ЕС

Тази цел обхваща две от целите на стария план: Стратегическа цел 2: «Балансирано и устойчиво развитие чрез развитие на местния потенциал» и Стратегическа цел 3: «Развитие на европейското териториално сътрудничество и позиционирането на гр. София в мрежата на големите европейски градове като важен център на Балканите и Югоизточна Европа».

Приоритет 3.1. Развитие и обновяване на комуникационно-транспортната и инженерно-техническата инфраструктура

Специфична цел 3.1.1. Развитие на комуникационно-транспортната система и градската мобилност за постигане на по-добра достъпност вътре в населените места, в общината и на ниво регион

Реализиране на пакета от Задачите, залегнали в проекта за Интегриран градски транспорт;

Реализиране на пакета от Мерки, залегнали в „Програма за развитие на велосипедния транспорт на територията на столична община за периода 2012 - 2015 г.“, както и в Плана за действие за устойчиво енергийно развитие на Столична община 2012 - 2020, отнасящи се до тази Специфична цел

Ключови мерки/проекти за подобряване на комуникационно-транспортната система на Столична община са:

Мярка 1: Парньорство с държавата за реализация на европейските транспортно-комуникационните коридори, минаващи през нейната територия, в това число: западната дъга на Столичния Околовръстен път (СОП), АМ „София-Калотина“ (част от коридор 10);

Мярка 2: Довършване на Юго-източната дъга на СОП от Младост 4 до бул. „Цариградско шосе“;

Мярка 3: Развитие на метрополитен София – изграждане на трети метродиаметър и планираните разширения по първите два;

Мярка 4: Доизграждане на Главна улична мрежа – пробиви, реконструкции, пътни възли (съгласно ОУП на Столична община);

Мярка 5: Изграждане на Интермодален терминал (вече изготвен инвестиционен проект);

Мярка 6: Оптимизиране на баланса и интегритета на всички видове транспорт: автомобилен, железопътен, въздушен, автобусен, трамваен, тролейбусен, метро, таксиметров, велосипеден

Мярка 7: Съвместяване и осигуряване на безконфликтно пешеходно движение

Мярка 8: Приоритетно прилагане на иновативни и „зелени“ технологии за висок комфорт и понижаване на емисиите на CO₂

Специфична цел 3.1.2. Изграждане и модернизация на мрежите на екологичната инфраструктура – водопроводни и канализационни мрежи, третиране на отпадъците

Реализацията на тази цел ще се осъществява поетапно, за сметка на общинския бюджет и инвестиции на експлоатационните дружества. Тя ще бъде съобразена със стратегията на Столична община за изграждане на техническата инфраструктура.

Реализиране на пакета от Мерки, отнасящи се до тази Специфична цел и залегнали в:

- „Стратегия за развитие на инженерната инфраструктура на СО по части ВиК и корекции на речните корита за периода 2008 – 2020г.“, отнасящи се до тази Специфична цел.

- „Програма за опазване на околната среда на СО 2010-2020“
- „Стратегия за дългосрочно управление на битовите отпадъци на Столична община“
- Плана за действие за устойчиво енергийно развитие на Столична община 2012 - 2020,
- Стратегията за използване на потенциала от хидротермални ресурси (минерални води) на територията на Столична община (2001г., актуализирана 2011г.)

Мярка 1: Изграждане на инженерни мрежи в Южните територии;

Мярка 2: Реализация на ВиК програмата на общината;

Мярка 3: Управление на отпадъците – изграждане на проектирания комплекс от депо, компостиране и завод - инсталация за изгаряне;

Мярка 4: Изграждане на локални ПСОВ съгласно ОУП;

Мярка 5: Реализация на общинската програма за ВЕИ и биогорива;

Специфична цел 3.1.3. Изграждане на базисната инфраструктура за развитие на иновациите и осигуряване на достъп до скоростен широколентов Интернет на цялата територия на Столична община.

Мерките по реализация на тази „интелигентна“ цел включват:

Мярка 1: Пълна цифровизация на телефонната мрежа и разширяване на капацитета ѝ;

Мярка 2: Широколентови технологии за цифров пренос на информацията – пълно териториално покритие;

Мярка 3: Повишаване на достъпа до информационните и комуникационни технологии (ИКТ);

Мярка 4: Увеличаване на броя на обществените места за достъп до Интернет;

Мярка 5: Достъп до информационни услуги за хора в неравностойно положение.

Специфична цел 3.1.4. Изграждане на ефективна газопреносна и газоснабдителна инфраструктура, основана на съвременни схеми и технологии

Приоритет 3.2. Прилагане принципите на интегрираното планиране за устойчиво и трайно подобряване на селищните среди в общината.

Специфична цел 3.2.1. Подкрепа за реализацията на ИПГВР София и приоритетните пакети в зоните за въздействие

Приоритет 3.3. Развитие на устойчив туризъм чрез пълноценно използване на природните и културни ценности на Столична община – минералните води, лечебен микроклимат, атрактивните ландшафти, културното наследство

Целта за оползотворяване на туристическите ресурси ще се постигне с действия в три направления: 1) Подобряване на инфраструктурата – транспортна, инженерна, социална и туристическа; 2) Съхраняване, опазване и подобряване на качествата на туристическите ресурси - природни, културни и антропогенни; 3) Институционална координация – между администрации и фирми в туризма.

Формирането на организирани клъстерни структури може да спомогне за оползотворяване на съществуващите възможности за устойчиво развитие на туризма във всичките му форми. Изявени са предпоставки за поне два регионални туристически клъстера:

- Клъстер „Планински и ски туризъм” – включващ изявените ски дестинации Банско, Боровец и зона „Витоша”;
- Клъстер „Балнеология и СПА” - Сандански, Кюстендил, Велинград, Сапарева баня, Горна баня, Баня, Панчарево, Костенец и др.; Локализацията с термо-минерални извори в района са над 30 и могат да формират равномерна мрежа от балнео-центрове. Към момента повечето са с недоразвит потенциал.

Освен формирането на регионални туристически клъстери, залог за успешна реализация на приоритета са и организационни действия като формиране на регионални и местни туристически асоциации и партньорства, вкл. и между общини.

Мерките и проектите в тази сфера ще разчитат на финансиране от ОПРР, Приоритетна ос 4: „Регионален туризъм”.

Реализиране на пакета от Задачи и Инструменти, залегнали в „Стратегия и План за действие за развитие на София като туристическа дестинация 2014-2020 г.” (в процес на изработване) и в „Стратегия за развитие на културата в София 2012 – 2020”, отнасящи се до тази Специфична цел - обща мярка за приоритета

Специфична цел 3.3.1. Използване на капацитета на минералните води и лечебния микроклимат за развитие на лечебен и СПА туризъм.

Реализиране на пакета от Задачи, залегнали в Стратегията за използване на потенциала от хидротермални ресурси (минерални води) на територията на Столична община (2001г., актуализирана 2011г.)

Изпълнението на специфичната цел, важна за устойчивото развитие на Столична община и региона, ще се осъществи чрез следните мерки:

Мярка 1: Възстановяване на традиционните балнеокурорти Баня, Горна баня, Панчарево;

Мярка 2: Проектиране и изграждане на нови извънградски балнеоцентрове в северните територии на СО - подножието на Стара планина (Локорско-Войнеговци) и южните територии - подножието на Витоша (Симеоново-Бояна, Панчарево);

Мярка 3: Ремонт и изграждане на модерен СПА център в сградата на Централна минерална баня - северно крило;

Мярка 4: Ремонт и изграждане на балнеоложки-СПА център в сградата на баня „Овча купел” (паметник на архитектурата);

Мярка 5: Обновяване и развитие на минералната баня в гр.Банкя

Мярка 6: Използване на минералните води от находище „Баталова воденица” при изграждане на парк „Възраждане”;

Мярка 7: Използване на минералните води от находище „Лозенец” за водоналивен кът и при проекти за зелените площи по бул.„Евл.Георгиев” (участъка около р.Перловска);

Мярка 8: Използване на минералните води от находище „Свобода” при изграждане на рекреационен център към стадион „Локомотив”;

Мярка 9: Използване на минералните води от находище „Надежда” за изграждане на градски рекреационен център в Северен парк.

Специфична цел 3.3.2. Валоризиране на природното и културното наследство на общината чрез впитането му в продуктовата гама на туристическото предлагане.

Тази специфична „туристическа“ цел е изведена в допълнение на общата цел за развитие на туризма, поради огромната необходимост от подкрепа за реализирането ѝ. Това ще стане чрез новата Оперативна програма „Региони в растеж”, приоритетна ос „Регионален туризъм”. Ще се финансира възстановяване, опазване, експониране и оборудване на атрактивни природни и антропогенни обекти, формиращи основа за интегрирани регионални туристически продукти. Освен изброените дейности, реализацията на тези цели ще се изразява и в:

Реализиране на пакета от Задачи и Инструменти, залегнали в „Стратегия за развитие на културата в София 2012 – 2020”, отнасящи се до тази Специфична цел

Мярка 1: Подобряване на достъпа и на прилежащата туристическа инфраструктура;

Мярка 2: Развитие на атрактивни обекти от природното и културно наследство – възстановяване, опазване, експониране, оборудване, анимиране;

Мярка 3: Генериране на актуална пазарната информация чрез инвентаризация и оценка на туристическите ресурси, средства и услуги;

Мярка 4: Разработване на общинска стратегия за развитие на туризма – маркетинг и брендиране на Софийската туристическа дестинация;

Мярка 5: Разработване и маркетинг на туристически продукти;

Мярка 6: Популяризиране на природното и културно наследство;

Мярка7: Ревитализиране и експониране на Софийската света гора.

Приоритет 3.4. Създаване на сигурна и безопасна среда чрез адаптиране към климатичните промени и намаляване на рисковете от природни бедствия и аварии.

Приоритетът обхваща всички дейности, необходими за изграждане на чувството за сигурност и повишаване на устойчивостта на общностите и на средата по отношение на престъпност, криминални прояви, природни явления, резултат от глобалните климатични промени, бедствия и аварии.

Специфична цел 3.4.1. Рекултивация на увредените почви и осигуряване на земеделски пояс в северната част на общината, предлагащ биологично чиста продукция, в съчетание с преработващи предприятия.

Мярка 1: Инвентаризация на почвено-климатичните условия и определяне на подходящи микро-територии за биологично производство на традиционни и алтернативни култури;

Мярка 2: Развитие на екологосъобразни земеделски производства;

Мярка 3: Изграждане на нови и модернизиране на напоителни системи;

Мярка 4: Разработване на програма за създаване и развитие на пазари за малки и средни производители;

Мярка 5: Прилагане принципите на публично-частно партньорство за отглеждане на разсад върху общинска земеделска земя от частни производители, който да се ползва за зацветяване и залесяване в парковете и горския фонд.

Мярка 6: Прилагане принципите на публично-частно партньорство за производство върху общинска земеделска земя на зеленчуци за общинските социални домове и кухни, за детски и учебни заведения и др. при наемане на безработни лица;

Специфична цел 3.4.2. Предприемане на мерки за адаптация към климатичните промени и превенция на риска.

Подцел 3.4.2.1. Предприемане на мерки за ограничаване и адаптация към климатичните промени и превенция на негативните последствия от тях

Мярка 1: Оползотворяване на метана от утайки на функциониращата ПСОВ;

Мярка 2: Изграждане на инсталации за оползотворяване на отделения биогаз от депа за отпадъци;

Мярка 3: Създаване на система за инвентаризация на емисии на парникови газове.

Мярка 4: Повишаване всяка следваща година на общия брой нови засадени дървета в общината с приоритет за широколистните местни видове;

Подцел 3.4.2.2. Подцел «превенция на риска» ще се реализира чрез следния пакет от мерки:

„Програма за опазване на околната среда на СО 2010-2020“

Мярка 1: Актуализация на плана за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда на агломерация София;

Мярка 2: Актуализация на Програма за намаляване на емисиите и достигане на установените норми за фини прахови частици и азотен диоксид и управление на качеството на атмосферния въздух;

Мярка 3: Определяне на границите на водите и водните обекти и оценка на земеползването за осигуряване на необходимата проводимост;

Мярка 4: Осигуряване на проводимост на речните корита за превенция на риска от наводнения

Мярка 5: Оценка на сигурността и анализ на експлоатационното състояние на язовирите;

Мярка 6: Рекултивация на нарушените от добивна дейност терени;

Мярка 7: Съхраняване и опазване на местообитания и находища на застрашени животински и растителни видове извън зоните по Натура 2000 и защитените територии

Мярка 8: Осигуряване на защита от пожари в горски и земеделски територии

Мярка 9: Закриване, обезопасяване и спешна рекултивация на хвостохранилищата в СО;

Мярка 10: Превенция и овладяване на разрастването на популацията на безстопанствените кучета;

Индикатори за наблюдение и оценка на ОПР

Индикаторите са идентични с тези на ИПГВР и са разделени в две групи. Те отчитат реализираните проекти и постигнатите резултати. Първата група индикатори ще отчита параметрите на реализираните проекти за обновяване на градската среда, на сградния фонд, на комуникационно-транспортната и инженерно-техническата инфраструктура, на социалната и културната инфраструктура, на публичните пространства и зелената система, вкл. и на обектите за спорт и отдих. Втората група индикатори ще дава възможност да се проследи синергичният ефект от реализирането на проектите, който се очаква като резултат от синхронизираното им изпълнение, чрез отчитане на повишена посещаемост на обновените обекти, намаляване на разходите за енергия и оттам на тези за поддръжка, увеличаване на цените на имотите в границите на зоните за въздействие на ИПГВР и в съседните територии, подобрената достъпност и безопасност на средата, намалената безработица, особено сред младото население и адаптирането към пазара на труда, създадени нови работни места, ръст на инвестициите, контингент засегнато население от положителните промени и др.